

VOORBLAD

Voorstel aan de Raad

Zaaknummer: Z/20/047025/ 224136/4
Datum collegebesluit: dinsdag 19 januari 2021
Datum commissievergadering: dinsdag 9 februari 2021
Datum raadsvergadering: dinsdag 2 maart 2021

Soort Voorstel: Adviesnota
Onderwerp: Definitieve keuze verwerking restafval
Portefeuillehouder: Wethouder Schokker
Programma: P 7 Volksgezondheid en milieu

Kernboodschap: Het bestuur van Avalex is voornemens om over te gaan tot publieke rechtelijke samenwerking met HVC per 1-1-2022, ten behoeve van de verwerking van de huishoudelijke afvalstromen en zal dit invulling geven door de aanschaf van aandelen HVC, waarbij ook ingestaan wordt voor de garantstelling op een deel van de leningenportefeuille van HVC.

Bijlagen:

Bijlage 1: Rapportage verkenning inbesteding
Bijlage 2: Deloitte adviesrapport
Bijlage 3: Tabel KplusV
Bijlage 4: Ontwerpbesluit Bestuur Avalex inzake aangaan van een publieke samenwerking tussen Avalex en HVC voor de verwerking van huishoudelijke afvalstromen.
Bijlage 5: ontwerpbrief met wensen en bedenkingen

Stukken ter inzage:
Beslispunten:

1. Over het voornemen van het bestuur Avalex om over te gaan tot en publiekrechtelijke samenwerking met HVC wensen en bedenkingen naar voren te brengen bij het bestuur van de BVO Avalex zoals verwoord in de bij dit besluit horende brief.
2. Een garantstelling af te geven van € 6.481.968 aan HVC

Relatie met:

- Agendapunt:
- Toezegging:
- Amendement/motie:
- Schriftelijke vragen:

Adviesnota aan de Raad

Onderwerp

Aangaan publieke samenwerking tussen Avalex en HVC voor de verwerking van huishoudelijke afvalstromen per 1-1-2022

Samenvatting

Omdat eind 2021 drie verwerkingscontracten voor afvalstromen aflopen (groente,-fruit- en tuinafval (gft), fijn restafval en grofvuil) is Avalex in december 2019 een traject gestart om samen met haar opdrachtgevers te komen tot nieuwe verwerkingsmogelijkheden en aanbieders. Adviesbureau KplusV heeft dit voorjaar de wensen en eisen van de Avalex-gemeenten geïnventariseerd, evenals de eigenschappen, interesse en mogelijkheden van afvalverwerkers. De wensen die Avalex-gemeenten hebben genoemd zijn gericht op de mogelijkheid van zowel bron- als nascheiding, met ruimte voor flexibiliteit in de contracten, innovatie, een acceptabel kostenniveau en bijdragend aan duurzaamheidsdoelstellingen van gemeenten. In juni zijn de gemeenteraden hierover geïnformeerd tijdens informatiebijeenkomsten

De uitkomsten van de verkenning van KplusV zijn verwerkt in de Rapportage 'Verkenning Beleid en Markt restafvalverwerking', deze is september 2020 gedeeld met de raden. Door deze verkenning is zichtbaar geworden dat het zowel financieel als inhoudelijk interessant kan zijn om niet bij voorbaat uit te gaan van aanbesteden maar om ook de variant van inbesteden met HVC als samenwerkingspartner verder te onderzoeken. In de rapportage blijkt namelijk uit de financiële scenario's dat samenwerken met HVC een stabiele en lage prijs geeft (in verhouding tot de mogelijke uitkomsten van aanbesteden). Na akkoord van de gemeenteraden op het uitvoeren van het onderzoek naar de mogelijke samenwerking eind oktober 2020, heeft het onderzoek in november 2020 plaatsgevonden.

Het onderzoek is uitgevoerd door KplusV als onafhankelijke adviseur in opdracht van het bestuur Avalex. Daarin bijgestaan door vertegenwoordigers de gemeenten, Avalex en HVC. Daarnaast zijn de onderzoeksresultaten en het proces tussentijds ter toetsing voorgelegd aan leden van het kernteam Avalex (ambtelijk adviseurs bestuur) en het ambtelijk Opdrachtgeversoverleg, de reguliere auditwerkgroep (ambtelijk-bestuurlijk) en een afvaardiging van gemeentelijke controllers. De financiële werkgroep is bijgestaan door een adviseur van Deloitte. In het onderzoek is ook een bijlage opgenomen met daarin de antwoorden op de vragen die vanuit de diverse gemeenteraden zijn meegegeven voor het onderzoek.

Het onderzoek naar samenwerking heeft plaats gevonden naast het technisch voorbereiden van de aanbestedingsvariant, zodat bij de uiteindelijke keuze begin 2021 beide opties nog open zijn.

Uitkomsten Onderzoek samenwerking Avalex met HVC

In de bijlage (tabel KplusV) bij dit ontwerpbesluit is een tabel opgenomen uit het vervolgonderzoek van KplusV. Daarin staat voor verschillende onderwerpen vermeld wat met de kennis van nu verwacht kan worden van de resultaten van een aanbestedingstraject en wat mag worden verwacht van samenwerking met HVC. Op veel onderwerpen zijn de resultaten die bij samenwerking met HVC zijn te realiseren vergelijkbaar met die welke in de markt mogelijk kunnen worden behaald. Daarbij moet wel worden bedacht dat de resultaten bij een aanbesteding kunnen variëren omdat er meerdere inschrijvers mogelijk zijn en de inbreng onzeker is. In een aanbestedingstraject wordt gewerkt met drie percelen. Het is nog niet duidelijk welke bedrijven de aanbesteding winnen. Als de drie stromen bij twee of drie verwerkers worden ondergebracht, dan kunnen die bedrijven in verschillende mate 'scoren' op de onderwerpen uit de tabel.

KplusV noemt de volgende te verwachten verschillen tussen aanbesteden en inbesteden:

- Specifieke wensen van Avalex kunnen in een aanbesteding worden gerealiseerd, maar naar verwachting hangt daar een prijskaartje aan – qua tarief. Bij HVC ligt het tarief vast en is flexibiliteit binnen die conditie mogelijk. Die specifieke wensen kunnen betrekking hebben op flexibiliteit in de verhouding tussen nascheiding en bronscheiding, verbreding van de nascheiding in de contactperiode, andere vormen van doorvoering van innovaties en wensen ten aanzien van rapportages.
- Fluctuaties in de tarieven in de markt tegenover stabiele tariefs-ontwikkeling bij HVC
- Het bedrijfsrisico ligt bij private partijen geheel bij de private partij. De risico's zijn bij HVC zeer beperkt en HVC stuurt ook op voorkomen en beperken van risico's maar Avalex heeft toch aandeelhoudersrisico (als is dat beperkt vanwege de lage nominale waarde van de aandelen) en een beperkt risico van de garantstelling.
- De zeggenschap en invloed zijn bij aanbesteding beperkt tot het aanbestedingstraject en de voorschriften in de contracten. De zeggenschap bij HVC gaat verder vanwege het mede-eigenaarschap en de mogelijkheid om voortdurend met HVC in gesprek te zijn over aansluiting bij wensen van Avalex en de gemeenten.

Afwegingen bestuur Avalex

Het bestuur heeft op basis van het onderzoek een aantal afwegingen gemaakt om te komen tot dit ontwerpbesluit om over te gaan tot het aangaan van de publieke samenwerking met HVC.

De belangrijkste afwegingen hebben betrekking op de aan de voorkant gestelde wensen ten aanzien van de nieuwe verwerkers voor het huishoudelijk afval:

- *Bron- en na-scheiding beide mogelijk;*
- *Flexibiliteit;*
- *Duurzaamheidsdoelstellingen gemeenten;*
- *Innovatie;*
- *Acceptabel kostenniveau.*

Beoogd effect

De raad verzoekt in haar brief om, voorafgaande aan het definitieve besluit om de samenwerking aan te gaan met HVC, uitwerking te geven aan de in de brief genoemde aandachtspunten.

Argumenten

1.1 *Wassenaars belang moet zo veel mogelijk zeker worden gesteld.*

Bij het aangaan van deze langdurige samenwerking zal de wens van de gemeenteraad Wassenaar voor brede na-scheiding op de ontwikkelagenda moeten blijven staan van HVC zoals aangegeven in de ontwerpbrief.

2.1 *Garantstelling voor het eventueel voldoen van schuldeisers*

Indien HVC niet meer aan de verplichtingen jegens haar schuldeisers kan voldoen wordt deze garantstelling gevraagd. Bijkomend voordeel is dat de garantstelling recht geeft op een jaarlijkse garantstellingsprovisie van 1 % van het bedrag van de garantstelling.

Kanttekeningen

1.1 *Geen marktwerking*

Door de samenwerking aan te gaan met HVC zal er een overeenkomst zijn met onbepaalde tijd. Hierdoor zal er niet geprofiteerd kunnen worden in de toekomst van een veranderend speelveld (marktwerking).

Communicatie/Inwonersparticipatie

Enkele gemeenteraden hebben gevraagd om na de eerste kennismaking in november/december 2020 met directie HVC ook verder kennis te kunnen maken met HVC in de vorm van een bedrijfsbezoek. Dit kan zodra de omstandigheden dit toelaten georganiseerd worden.

Financiën

De tarieven die kunnen worden gerealiseerd op de private markt zijn onzeker tot het moment dat in een aanbestedingstraject de inschrijvingen binnen zijn. Op grond van aanbestedingstrajecten van de afgelopen jaren kan een bandbreedte worden gegeven voor de tarieven die voor de drie afvalstromen zijn gerealiseerd. Incidenteel zijn er inschrijvingen geweest die buiten die bandbreedte vielen (zowel aan de bovenkant als aan de onderkant). De bandbreedtes zijn:

Fijn restafval	€ 80 – 100 per ton
Grof restafval	€ 115 – 225 per ton
Verwerking gft	€ 45 – 65 per ton.

Uit de eerder uitgevoerde marktverkenning blijkt dat HVC met haar tarieven uitkomt aan de onderkant van de bandbreedte van de verschillende financiële scenario's zoals voorzien bij aanbesteden. Daarnaast ontvangen aandeelhouders jaarlijks garantstellingsprovisie (zie tabel 1). Die drukken de uitgaven van de gemeenten voor afval. De kosten gemoeid met verwerking van afval binnen het reguliere P&C proces voor 2022 worden opgenomen per gemeente, zoals gebruikelijk.

Aanschaf aandelen

Als Avalex toetreedt als aandeelhouder namens de gemeenten verwerft zij aandelen ter waarde van in totaal € 19.900,- en dient zij een garantstelling af te geven. Dit bedrag ter verwerving van de aandelen zal betaald worden uit de begroting 2022 Avalex.

De nominale waarde die Avalex voor de aandelen betaalt is ook het maximale bedrag waarvoor zij risico loopt bij eventueel bedrijfseconomische achteruitgang van HVC. De garantstelling die Avalex afgeeft en waarvoor de gemeenten garant staan, heeft betrekking op de leningen die HVC kan aangaan voor investeringen.

Garantstelling

De garantstellingen bieden HVC de mogelijkheid om geld te lenen bij onder meer de BNG en de Waterschapsbank tegen rentetarieven die lager liggen dan de tarieven van commerciële markten. Het risico dat Avalex loopt is dat HVC niet meer aan de verplichtingen jegens haar schuldeisers kan voldoen. Tegenover de eventuele invordering van de garantstelling staat dat de aandeelhouders de beschikking krijgen over de betreffende activa en die zo mogelijk kunnen vermarkten. Het garantstellingsbedrag voor de Avalex in totaal bij toetreding bedraagt circa € 82,6 mln. De garantstelling geeft recht op een jaarlijkse garantstellingsprovisie van 1 % van het bedrag van de garantstelling, in casu bijna € 827.000,-. Dit bedrag wordt jaarlijks uitgekeerd aan de aandeelhouders ongeacht de bedrijfsresultaten. Dit bedrag zal door Avalex uitgekeerd worden aan de gemeenten.

De verdeling doen we op basis van de verdeling van het garantstellingsrisico van elke gemeente op basis van het aantal aandelen per gemeenten. Dit wordt bepaald bij aanvang van de overeenkomst met HVC (1-1-2022). Het aantal aandelen wordt bepaald op basis de relatieve grootte qua inwoneraantal/restafvalaanbod. Conform de verdeling in de tabel.

De gemeente geeft niet zo maar een garantstelling af. De garantstelling voldoet aan de algemene lijn die uit de in de Avalex-gemeenten aanwezige financiële verordening ex art. 212 GW, *treasury*-statuut of in een nota Gemeentelijke garanties en geldleningen kan worden gedestilleerd:

- de garantstelling is in het publieke belang van Avalex en de gemeenten: verwerking van het ingezamelde afval;
- tegenover de te verstrekken garanties staan de zekerheden in de vorm van de activa van HVC;
- de garanties worden door HVC gebruikt om geldleningen aan te gaan bij Bank Nederlandse Gemeenten en Waterschapsbank;
- voor de verrichte diensten van de gemeenten en ter dekking van het risico worden jaarlijks provisies verstrekt.

Onderstaande tabel uit het onderzoek laat zien hoe de bedragen zijn verdeeld over de Avalex-gemeenten

Gemeenten	Aantal inwoners 1-1-2020	Aantal aandelen A	Afval (kton)	Garantstelling	Provisie 1%/jaar
Delft	103.595	136	22	€ 25.526.445	€ 255.274
Leidschendam-Voorburg	76.534	100	16	€ 18.859.187	€ 188.592
Midden-Delfland	19.341	25	3	€ 4.765.928	€ 47.659
Pijnacker-Nootdorp	55.308	73	11	€ 13.628.765	€ 136.288
Rijswijk	54.450	71	13	€ 13.417.340	€ 134.173
Wassenaar	26.305	35	6	€ 6.481.968	€ 64.820
Totaal Avalex	335.533	440	70	€ 82.680.633	€ 826.806

Tabel 1 Verwachte garantstelling en garantstellingsprovisie Avalex-gemeenten.

Stand van zaken november 2020.¹ De balans zal uiteindelijk opgemaakt worden bij aanvang van de samenwerking, verwachting is niet dat dit tot substantiële verschillen gaat leiden.

Een garantstelling betekent voor de gemeentefinanciën dat een beroep kan worden gedaan op de financiën van de gemeente. Conform artikel 50 BBV moet aan de passivazijde van de balans (buiten balanstelling) worden aangegeven aan welke natuurlijke of rechtspersonen borg- of garantstellingen zijn verstrekt.

Conform artikel 2, 11 en 13 BBV wordt in de programmabegroting in de risicoparagraaf en bij het weerstandsvermogen aandacht geschonken aan het risicobeheer van de gemeente.

In haar bestaan sinds 1991 heeft HVC geen beroep hoeven doen op de garantstellingen. Het bedrijf tracht risico's te beperken door alleen in aantoonbare gezonde businesscases te investeren en door de RvC investeringen van € 1 mln. en meer te laten goedkeuren en voor investeringen van € 10 mln. en meer goedkeuring te vragen aan de Aandeelhoudersvergadering. Daardoor is geborgd dat Avalex als aandeelhouder zicht en invloed heeft op de grote investeringen door HVC.

Risico's

In het onderzoek van KplusV is gekeken naar de risico's (beleids-financiële-juridische en politiek-bestuurlijke risico's) die verbonden kunnen zijn aan de verbinding van Avalex met HVC door toetreding als aandeelhouder van HVC. Op alle vlakken worden de risico's die verbonden zijn aan het aangaan van de samenwerking beperkt geacht. De belangrijkste financiële risico's lopen Avalex en haar gemeenten door de financiële garantstelling en mogelijk de ontwikkeling van tarieven. De

¹ Bron: HVC, 11 november 2020, p. 24.

ervaring van de afgelopen dertig jaar, de analyses die aan nieuwe investeringen ten grondslag liggen, de omvang van het eigen vermogen, de spreiding van activiteiten en verdienmodellen en de wijze van bedrijfsvoering dragen ertoe bij dat die risico's beperkt zijn. HVC werkt voorts aan verdere toename van het eigen vermogen waardoor garantstellingen van de gemeenten in de toekomst een vrije keuze wordt voor de garantstellende aandeelhouders/gemeenten. Tevens draagt de transparantie van HVC ertoe bij dat aandeelhouders actief kunnen bijdragen aan besluitvorming gericht op het beperken van de risico's.

Procedures rond de samenwerking met HVC

Avalex is als gemeenschappelijke regeling door elke deelnemende gemeente gemandateerd om verwerkingscontracten af te sluiten (gebaseerd op aanbestedingen). Gezien de omvang van deze contracten, de belangen en de keuzes die gemaakt moeten worden, acht Avalex het van grote waarde om haar deelnemende gemeenten in het gehele traject mee te nemen en keuzemogelijkheden voor te leggen. Wanneer er conform het voorgenomen besluit van het bestuur wordt toegetreden tot een verbonden partij, in dit geval HVC, kan het bestuur van Avalex conform de Wet gemeenschappelijke regelingen pas een besluit nemen als de raden in de gelegenheid zijn gesteld wensen en bedenkingen ter kennis van het bestuur te brengen.

De samenwerking HVC, krijgt formeel vorm door het kopen van aandelen HVC. De kosten hiervan zijn beperkt. Hiermee is de inbreng van eigen vermogen voor de aangesloten Avalex gemeenten niet nodig. Daarbij is de tegenprestatie dat het huishoudelijk afval, gft en grof restafval ingebracht wordt ter verwerking door HVC en dat er een garantstelling wordt gevraagd. Dit zal vastgelegd worden in een passende overeenkomst. Hiervoor ontvangen aandeelhouders jaarlijkse garantstellingsprovisie, deze komt ten goede van de Avalex gemeenten.

Toetreden vindt plaats voor onbepaalde tijd, met de intentie een langjarige samenwerking aan te gaan. Desondanks kan het voorkomen dat op termijn Avalex of een van de gemeenten de wens heeft om uit te treden. Bij uittreden wordt onderzocht of er voor de zittende aandeelhouders een (financieel) nadeel ontstaat en, zo ja, hoe hiermee omgegaan moet worden. Uittreden betekent dat HVC en de uittredende partij in overleg gaan over afspraken die rond de uittreding moeten worden gemaakt. Uitgangspunt is dat eventuele schade voorkomen dan wel voorgoed moet worden, schadeposten kunnen voorkomen worden door bijvoorbeeld af te spreken dat na uittreding nog een periode de levering van het afval wordt voortgezet. In *worst case* wanneer geen overeenstemming wordt bereikt, kan dit leiden tot een juridische procedure bij een rechtbank. Het onderzoek van KplusV laat zien dat er jurisprudentie is die uittreding faciliteert en die de risico's voor de gemeenten beperken.

Het op voorhand nog onbepaalde rond de specifieke bedragen/termijnen bij uittreding is aan de ene kant wellicht onzeker maar biedt aan de andere kant ook voordelen omdat gezamenlijk bezien wordt hoe deze schade te beperken. Avalex kan als aandeelhouder ten aanzien van dit punt zowel in de positie komen van uittredende partij als in de positie van blijvende partij die geconfronteerd wordt met uittreden van een partij.

Afwegingen rond governance

Governance discussie Avalex

Het bestuur Avalex heeft eind 2019 besloten om de huidige governance van Avalex (Bedrijfsvoeringsorganisatie, BVO) ten minste de komende twee jaar te behouden en in uitvoering te versterken. Daarna zal de balans worden opgemaakt of wijziging van de BVO alsnog wenselijk is. De samenwerking met HVC beperkt de toekomstige discussie rond de governance niet. De samenwerking met HVC kan bij mogelijke wijzigingen in de governance zowel voortgezet (waarbij mogelijk als optie het verleggen van aandeelhouderschap naar de gemeenten) als ontbonden worden (zie voorgaand procedures rond samenwerken).

Aandelen aanschaffen vanuit Avalex gezamenlijk

Het bestuur is voornemens om de aandelen aan te schaffen vanuit Avalex gezamenlijk. Belangrijkste overweging hiervoor is dat vanuit gezamenlijk optrekken rond dit

aandeelhouderschap een stevige positie ingenomen kan worden in het aandeelhouderschap van HVC. Gezamenlijk hebben de Avalex gemeenten 13 % van de aandelen die gemeenten en samenwerkingsverbanden in HVC hebben. De positie van de individuele gemeenten indien zij afzonderlijk aandeelhouder zouden zijn van HVC, is beperkt. Gezamenlijkheid past ook bij de insteek die gekozen is bij de oprichting van Avalex en bij het feit dat het afval door Avalex aan HVC wordt aangeboden in gezamenlijkheid. Door Deloitte (zie bijlage) is bezien of het beleggen van het aandeelhouderschap bij Avalex de keuzevrijheid voor de Avalex gemeenten rond governance vraagstukken en de mogelijkheid om uit te treden uit Avalex beperkt. Dit is niet het geval. Mocht een gemeente ervoor kiezen om niet meer deel uit te willen maken van de GR Avalex, dan kunnen de aandelen en bijhorende garantstelling alsnog overgaan naar deze gemeente. Ook blijft het mogelijk om geen deel meer uit te maken van GR Avalex en tegelijk geen deel meer uit te maken van HVC. In die situatie zullen GR Avalex en betreffende gemeente met HVC afspraken moeten maken over de afwikkeling van betreffende aandelen, bijhorende garantstelling en lagere aanbod van afval.

Daarnaast beperkt collectief optrekken richting HVC ook de bestuurlijke drukte. Voorkomen wordt dat elke gemeente een bestuurlijke afvaardiging moet hebben in de aandeelhoudersvergadering, inclusief eigen ondersteuning. De ondersteuning wordt bij centraal aandeelhouderschap gefaciliteerd door Avalex, in opdracht van en afstemming tussen en met de gemeenten. Belangrijk om op te merken is dat dit niet raakt aan de eigen rol die gemeenten kunnen hebben in het afnemen van andere diensten en producten van HVC naast afvalverwerking. Uit oogpunt van beperking van invloedspositie in de Aandeelhoudersvergadering en bestuurlijke drukte is daarmee het aandeelhouderschap van Avalex efficiënter en effectiever dan afzonderlijk aandeelhouderschap van de zes gemeenten.

Duurzaamheid

HVC sluit met haar voorzieningen aan op de duurzaamheidsdoelstellingen gesteld door de gemeenten. Het bedrijf is hierin op veel vlakken te vergelijken met hetgeen op de particuliere markt ook mogelijk geboden wordt, alleen zijn private marktpartijen minder transparant over hun prestaties. Daarnaast wordt de primaire focus van HVC als partij die werkt vanuit dezelfde publieke waarden als de gemeenten als een belangrijk pre gezien om ook te borgen dat duurzaamheid voor de toekomst goed op de agenda blijft staan. HVC richt zich vanuit hun kernwaarden en focus op gemeenten primair op het bijdragen aan realiseren van VANG-doelen en doelen op het vlak van duurzaamheid zoals gesteld door de overheid en gemeenten.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. H.I.P. Oppatja,
gemeentesecretaris

drs. L.A. de Lange,
burgemeester